

Tämä on päätöksen verkkoversio, jossa on otettu huomioon henkilötietolain (523/1999) tavoitteet yksityisyyden suojasta siten, että päätöksestä on poistettu valittajina olevien yksityisten henkilöiden nimet.

Valtioneuvoston päätös YM3/5222/2007

Annettu julkipanon jälkeen 29.4.2009

ASIA Kainuun maakuntakaavan vahvistaminen

VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS

Kainuun maakuntavaltuuston päätös 7.5.2007 Kainuun maakuntakaavaksi 2020.

KAAVAN SISÄLTÖ

Kainuun maakuntakaava 2020 on koko maakunnan käsittävä maakuntakaava, jolla korvataan Kainuun 3. seutukaava.

LAUSUNNOT

Sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon.

Myös oikeusministeriölle, valtiovarainministeriölle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kaavasta on antanut lausuntonsa myös Kainuun ympäristökeskus.

Sisäasiainministeriö

Sisäasiainministeriöllä ei ole huomautettavaa maakuntakaavasta.

Puolustusministeriö

Puolustusministeriö yhtyy asiassa pyytämäänsä Pääesikunnan lausuntoon ja esittää maakuntakaavan suunnittelumääräyksen muuttamista lausunnossa esitettyyn muotoon.

Kainuun maakuntakaavassa ei Pääesikunnan näkemyksen mukaan ole kaikilta osiltaan otettu riittävästi huomioon puolustusvoimien tarpeita. Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden suunnittelumääräyksissä tulisi olla yksiselitteisemmin kirjoitettuna alueiden kehittämisen periaate siten, että niitä kehitetään ensisijaisesti puolustusvoimien tarpeisiin ja suunnittelumääräyksestä tulee poistaa meluntorjuntaa ja pohjavesien suojelua koskevat vaatimukset, koska puolustusvoimat ottaa huomioon jo normaalissa toiminnassa ympäristönsuojeluun liittyvät asiat - niistä ei tarvitse erikseen mainita. Pohjavesien suojelumääräykset näkyvät erikseen pohjavesialue merkinnässä. Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueiden sisällä melua syntyy eikä suunnittelumääräyksenä voi olla, että tällaisella alueella pitää kiinnittää erityisesti huomiota meluntorjuntaan. Käytäntö pitää olla yhteneväinen muiden vastaavatyypisten alueiden kanssa, kuten esim. lentokenttäalueiden kanssa.

Pääesikunta esittää, että puolustusministeriö neuvottelee ympäristöministeriön kanssa siitä, että suunnittelumääräystä muutettaisiin esim. seuraavaan muotoon "Aluetta kehitetään puolustusvoimien erityisalueena. Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota turvallisuuteen sekä luonnon- ja ympäristöarvoihin. Suunniteltaessa rakentamista alueen lähialueelle on otettava huomioon puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvat melu-, tärinä- ja painevaikutukset." Puolustusministeriö on täydentävässä lausunnossaan 18.12.2008 todennut vahvistettavana olevan maakuntakaavan suunnittelumääräyksen asianmukaiseksi.

Opetusministeriö

Opetusministeriö yhtyy asiasta pyytämäänsä Museoviraston lausuntoon.

Museovirasto on arvioinut kaavasunnitelmaa arkeologisen kulttuuriperinnön, kulttuuri- maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kannalta. Museovirastolla ei ole arkeologisen kulttuuriperinnön, eikä rakennetun kulttuuriympäristön osalta Kainuun maakuntakaavasta huomautettavaa. Museovirasto pitää myönteisenä sitä, että maakuntakaavatyön yhteydessä on paneuduttu kiinteiden muinaisjäännösten arvottamiseen ja sitä, että tämän arviointityön tulokset julkaistaan kirjana, jossa maakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset esitellään tekstien ja kuvien avulla tarkemmin. Museovirasto puoltaa Kainuun maakuntakaavan hyväksymistä.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että maakuntakaavoissa tulee suhtautua pidättyväisesti muuhun kuin rakentamisen ohjaukseen liittyviin kysymyksiin maa- ja metsätaloustehtävissä olevilla alueilla. Jos maakuntakaavaan otetaan maa- ja metsätaloustehtäviä aluevarauksia ja kaavamerkintöjä, niiden tarpeellisuus tulee maakuntakaavassa olla riittävällä tavalla selvitetty ja niiden vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen oltava asianmukaisesti arvioitu.

Kainuun maakunnassa on haluttu luoda edellytyksiä elinkeinojen monipuoliselle kehittämiselle. Esimerkiksi metsätalouden ja porotalouden harjoittaminen on aluesidonnaista, ja luontomatkailu tukeutuu usein samojen alueiden hyödyntämiseen. Kyseisille elinkeinoille on keskeistä uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö ja hoito, mitä ohjataan erityislainsäädännöllä. Kaavan tavoitteiden toteutumisessa ja kaavaratkaisuissa näkyy valtion maiden suuri osuus. Esimerkiksi metsähallituksen maiden alueluokituksen ja tuoreen luonnonvarasuunnitelman nojalla kaavaan on voitu ottaa valtakunnallisiin ohjelmiin kuulumattomia suojelualueita sekä mm. virkistykseen ja matkailuun osoitettavia alueita. Menettely on mahdollista, kun suojelun tai yleisen virkistykseen tarpeeseen on riittävät perusteet, toteutukseen on realistiset mahdollisuudet ja aiheutuvat haitat ovat hyväksyttävissä ja kompensoitavissa.

Maakuntakaavassa valtakunnalliset tavoitteet sovitetaan yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja seudullisten tavoitteiden kanssa, mikä osaltaan määrittää kaavan tarkkuustasoa. Kainuun maakuntakaavassa on ratkaistu pääosin vähintään seudullisen infrastruktuurin seikkoja. Maakunnan maltilliset kasvuennusteet ja suurimmaksi osaksi harvaanasuttuina säilyvät alueet huomioon ottaen jää kuitenkin epäselväksi, miksi kaavassa osoitetaan muutamia hyvin pieni-piirteisiä kohteita, kuten uhanalaisten kasvien esiintymiä (luo), erityisesti kun sijaintia kaavan mittakaava huomioiden eivät osalliset voi paikantaa, ja lisäksi niitä koskevat muut kuin maankäyttö- ja rakennuslain säädökset.

Vaikka kaavaselostus ei vahvistu, se on tärkeä tausta-asiakirja eri osapuolten arvioidessa ja tulkittessa kaavaratkaisuja myös tulevaisuudessa. Kaavaselostuksen ja kaavakartan tietojen tulee tukea toisiaan ja kaavaselostuksessa annettavan tiedon tulee olla oikeaa. Matkailun vetovoima-kehittämisperiaatemarkintään ei liity suunnittelumääräystä. Kuitenkin kaavaselostukseen on kirjattu (esim. s. 59, 87), että metsien käytössä ja hoidossa tulee matkailualueilla ja niiden läheisyydessä ottaa huomioon matkailuelinkeino ja matkailun tarpeet. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kyseisen kaltaiset kirjaukset eivät sido osapuolia, ja ne on syytä poistaa myös kaavaselostuksesta. Tarpeelliseksi katsotut käyttörajoitukset on osoitettava ja arvioitava kaavalla.

Maakuntakaavassa on *liito-oravan* esiintymispaikkoja koskeva *yleinen suojelumääräys*. Vaikka asia on tärkeä, suojelua ohjaavat riittävästi muu lainsäädäntö ja ohjeistus kuin kaava ja maankäyttö- ja rakennuslain säädökset. Tarvittaessa esimerkiksi kaavaselostuksessa voisi viitata maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyössä tekemään ohjeeseen liito-oravan huomioon ottamisesta metsän käsittelyssä. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että merkintä esitetyllä tavalla on maakuntakaavatasoisessa asiakirjassa tarpeeton.

Koko maakunnan pinta-alasta peltojen osuus on pieni ja valtaosa alueesta on metsätaloukskäytössä. Maakuntakaavan ns. valkoiset alueet ohjaavat kuntien ja muuta maankäyttöä osoittaen, ettei kyseessä oleville alueille kohdistu seutu-, maakunta- tai valtakunnallisen tason intressejä. Merkintätapaa tukee myös ympäristöministeriön maakuntakaavan opasateriaali. Kainuun maakuntakaavan *M-kaavamerkinnällä* on osoitettu alueita, joihin kaava-asiakirjojen perusteella ei kohdistu maakuntakaavassa tutkittuja valtakunnallisia, maakunnallisia tai seudullisia intressejä. Merkintä olisi näistä syistä tarpeeton maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n ja 28 §:n perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että M-merkinnän ja kehittämis- tai ominaisuusmerkintöjen suunnittelumääräysten tulkinnat voivat aiheuttaa epäselvyyttä erisuuntaisten tavoitteiden painotuksissa esimerkiksi lupaharkinnassa ja muussa viranomaistoiminnassa. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että tämä olisi ollut syytä ottaa huomioon jo kaavavalmistelussa, ja asiaa on tarpeen selkiyttää maakuntaliiton toimesta. Kaavamerkinnän ja määrärauksen vahvistamatta jättäminen aiheuttaisi kuitenkin tarpeen muuttaa lukuisia kaavamääräyksiä kaavaratkaisun perusteiden säilyttämiseksi, josta syystä ministeriö ei päädy sitä tässä tapauksessa esittämään.

Kainuun maakunnassa on yhtenä päätavoitteena kehittää luonto- ja virkistysmatkailua. Kaavassa on osoitettu kolme laajaa luontomatkailun kehittämisaluetta. Maakuntakaavassa matkailun vetovoima-merkinnän alue (mv) käsittää koko Oulujärven ympäristön ja muutamia pienempiä alueita. Kaavaan merkittyjen aluevarausten rajausta ja laajuutta ei ole perusteltu, vaikka matkailu käytännössä usein keskittyy pienialaisiin keskuksiin.

Luontomatkailun kehittämisalue -merkinnän alueella on suojelualueita ja vesistöjä, mutta pääosa alueista on tavanomaista maa- ja metsätalousoaluetta (M). Kehittämisalueen suunnittelumääräyksessä painotetaan erityisesti matkailu- ja virkistyskäytön edistämistä. Suunnittelumääräyksessä on maininta metsätalouden toimintaedellytyksistä, mutta erisuuntaiset kaavamääräykset voivat aiheuttaa tulkintavaikeutta ja epäselvyyttä esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin viranomaisia koskevan maakuntakaavan edistämismääräyksen näkökulmasta.

Alueiden matkailukäytön tavoitteet perustuvat luontotekijöiden hyödyntämiseen. Kaavan vaikutusten arviointia koskevassa liitteessä todetaan, että luontomatkailun maankäytöstä

syntyy intressiristiriitoja matkailun, loma-asukkaiden ja toisaalta poronhoito- ja metsätalouselinkeinon välillä. Ristiriitoja aiheuttavia seikkoja, kuten mm. metsätalouteen tai metsänhoitoon mahdollisesti kohdistuvia rajoituksia, ei ole kuitenkaan yksilöity. Metsälaki edellyttää metsien kestävää hoitoa ja käyttöä. Matkailun kehittämistavoitteet tulisikin määrittellä selkeästi tavalla, jolla pääasialliset intressiristiriidat voidaan osoittaa ja niiden periaatteelliset ratkaisumallit selvittää. Ongelmia aiheuttaa, jos alueiden toteutuksesta ei ole tietoa ja kaavoituksella pyritään ratkaisemaan, käytetäänkö aluetta metsätalouteen vai matkailuun.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että luonto- ja virkistysmatkailun suuntaamista erityisesti siihen soveltuville suojelualueille tulisi edistää. Mikäli matkailu- tai virkistystoimintaa halutaan suunnata talousmetsä- ja porotalouskäytössä oleville alueille, se tulee tehdä ensisijaisesti sopimuksin, jolloin osapuolten kesken voidaan määrittää mm. alueet, käyttöaste, käyttöaika sekä syntyvien haittojen ja mm. metsätalouden tulonmenetyksistä johtuvat korvaukset. Nämä seikat tulee ottaa huomioon myös yksittäisten kohteiden, ulkoilureittien ja moottorikelkkailureittien sijoittamista suunniteltaessa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että luontomatkailun kehittämisalueen suunnittelumääräykseen tulee tehdä tekninen korjaus: Metsätaloukseen tarkoitetuilla alueilla ei saa rajoittaa metsätalouden toimintaedellytyksiä.

Kaavaratkaisussa on suhtauduttu pidättyväisesti uusien *suojelualueiden* varaamiseen. Maakuntakaavassa osoitettavat metsähallituksen uudet suojelualueet ovat kaavaselostuksen mukaan (s.69) maanomistajan hakemuksesta tai omalla päätöksellä perustamia suojelualueita. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että jo perustetut ja perustettavaksi suunnitellut suojelualueet voidaan informaationa merkitä maakuntakaavaan.

Valtakunnallisen harjijensuojeluohjelman *harjualue* -merkinnällä on osoitettu valtakunnallisen harjijensuojeluohjelman alueita sekä arvokas harjualue- merkinnällä lisäksi maakunnallisesti arvoitettuja alueita. Harjijensuojeluohjelma ei sisälly luonnonsuojelulain 7 ja 77 §:ssä tarkoitettuihin luonnonsuojeluohjelmiin, joiden tulee maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 2 momentin mukaan olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Harjijensuojeluohjelmalla ei ole ollut tarkoitus esimerkiksi rajoittaa rakentamista ohjelman harjualueilla. Maakuntakaavan suunnittelumääräykset edellyttävät otettavaksi huomioon geologiset ominaispiirteet ja maisemalliset arvot. Kaava-asiakirjoista ei käy ilmi, miksi alueita ei ole katsottu tarpeelliseksi suojella luonnonsuojelulain perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kaavamääräyksellä ei voi estää puiden kaatoa, maa-ainesten ottamista tai vastaavaa toimintaa, ja alueiden soveltuvuus maa-ainesten ottoon ja oton perusteet punnitaan aina erillisessä lupamenettelyssä maa-ainelain mukaisesti.

Kaavassa on *turvetuotantoa* koskeva yleinen suunnittelumääräys. Uudet turpeen ottamisalueet voivat sijoittua maa- ja metsätalousalueelle (M). Lisäksi kaavassa on turvetuotannon erityisvyöhykkeitä, joiden rajausta perustuu valuma-alueiden rajauksiin. Asiakirjoista ei ilmene, onko kaavamerkinnöillä tarkoitus rajoittaa esimerkiksi metsien kuivatusojitusta tai ojien kunnostusta.

Maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokas alue -merkinnällä on osoitettu valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisten alueiden ohella luonnonsuojelulain mukainen maakunnallinen maisema-alue. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kaavaselostuksessa todetun mukaisesti maisemaa koskevasta merkinnästä ei aiheudu elinkeinonharjoittamista sitovia maankäytön rajoituksia. Maakuntakaavamääräyksellä on merkitystä rakentamisen ohjauksessa. Niiltä osin kuin maisema-alueilla on maa- ja metsätalousalueita, niitä koskevat erityislainsäädännön maisemasäädökset. Lisäksi maa- ja

metsätaloushallinto tarjoaa vapaaehtoisuuteen perustuvia tukijärjestelmiä kulttuuristen, monimuotoisuutta ja maisemaa koskevien tuotantoalueiden ja -kohteiden hoitoon ja kehittämiseen antaen samalla elinkeinonharjoittamiseen tarvittavan jouston. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että kaavaan voidaan informatiivisesti merkitä valtioneuvoston periaatepäätöksessä mainitut maisema-alueet sekä luonnonsuojelulain mukaiset maisema-alueet.

Perinnemaisemakohde -merkinnän alueet ovat valtaosin pienialaisia laidunmaita ja niittyjä. Niiden syntyminen ja kehittyminen on ollut sidoksissa yleensä karjatalouteen. Yksityisomistuksessa olevilla alueilla maanomistajan harkinnassa on käyttää ja hoitaa alueita osana esimerkiksi tilan viljelykiertoa ja tuotantosuuntaa. Alueiden hoitamatta jättäminen tai metsittäminen on myös mahdollista. Jos viljelijä on tehnyt alueesta maatalouden ympäristö-erityistukisopimuksen, alueen käyttöä ja hoitoa sitovat sopimuksen kestoajan sen mukaiset seikat. Mikäli alueella on esim. uhanalaisia lajeja, niitä koskevat kaavaohjauksesta riippumatta luonnonsuojelulain säädökset. Alueiden inventointi tai maakuntakaavan merkintä ja suunnittelumääräys eivät aiheuta elinkeinonharjoittamiseen rajoituksia tai suojelua em. kaltaisia seikkoja lukuun ottamatta. Maa- ja metsätalousministeriö toteaaakin, että kaavan suunnittelumääräyksellä on vaikutusta elinkeinonharjoittamisen kannalta ainoastaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen rakentamisen ohjaukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää hyvänä, että kaavassa on suunnittelumääräystasolla otettu huomioon *tulvakysymykset*. Maankäytön suunnittelu on tärkein keino, jolla voidaan estää uusien rakennusten, rakenteiden sekä toimintojen sijoittaminen tulva-alueille ja sitä kautta vahinkopotentiaalin lisääntyminen. Tulvakysymyksiä on tarpeen ennakoida ja tarkastella kokonaisvaltaisesti maakuntakaavatasolla, vaikka yksittäiset tulvavaara-alueet ja niihin liittyvät rakentamisrajoitukset osoitettaisiinkin kuntakohtaisesti yleis- ja asemakaavoissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan Kainuun maakuntakaavoitusprosessi on ollut vuorovaikutteinen, ja että vaikutusarviointeihin on panostettu. Maakuntakaavan tavoite eheyttää ja keskittää asutusta taajamiin palvelee hyvin joukkoliikennepalveluiden ja kevyen liikenteen olosuhteiden kehittämistä.

Liikenne- ja viestintäministeriö ei vastusta Kajaani–Toukansaari–Petäjälahti -ohjeellisen tielinjauksen osoittamista maakuntakaavassa, mutta pitää kyseistä linjausta pitkän tähtäimen varauksena, joka ei anna aiheutta lisäselvityksiin lähivuosina. Ohjeellinen tielinjaus valtatieltä 5 Kontiosaaren kautta Paltaniementielle ei myöskään ole liikenne- ja viestintäministeriön mielestä tarpeellinen lähivuosina, mutta siihen voidaan pitkällä aikavälillä varautua. Kajaanin keskustan pohjoispuolisen kehätieyhteystarpeen tarpeen ja sijainnin liikenne- ja viestintäministeriö toteaa tarkentuvan käynnissä olevan Kajaanin keskustan osayleiskaavatyön yhteydessä. Mahdollisella tieyhteydellä ei liikenne- ja viestintäministeriön mielestä tule olemaan maantien edellytystä.

Liikenne- ja viestintäministeriö puoltaa Kuhmo–Suomussalmi -seututien 912 merkitsemistä kantatieksi Kuhmon ja kantatie 89:n välillä perustuen Kuhmon ja Vartiuksen raja-aseman välisen liikenteen tapahtuneeseen ja odotettavissa olevaan kasvuun ja tieluokan muutosesityksen yhteensopivuuteen Kajaani–Kuhmo–Vartius -kehittämiskäytävän kanssa. Liikenne- ja viestintäministeriö vastustaa kuitenkin seututien 912 merkitsemistä kantatieksi kantatien 89 ja Suomussalmen välillä, koska tieluokan nosto ei kyseisellä tieosuudella ole vielä ajankohtainen. Liikenne- ja viestintäministeriö puoltaa maantien 9000 Taivalkangas–Kaitainsalmi muutosesitystä seututiekiksi, koska tie täydentää Kajaanin, Sotkamon ja Kuhmon välistä seututieverkkoa.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota moottorikelkkareitistön kattavuuteen ja esittää, että reittien risteäminen maantien tai rautatien kanssa tulee aina suunnitella yhteistyössä asianomaisen väyläviranomaisen kanssa. Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota myös tieluokituksen muutosesityksien merkintätapaan maakuntakaavassa, ja muistuttaa, että maakuntakaavassa voidaan esittää vain maakunnan toive halutusta tieluokasta.

Liikenne- ja viestintäministeriö ei pidä tarpeellisena Päärata ja liikennepaikka -kaava-merkintää koskevaa kaavaselostuksen s. 75 tekstiä: "Iisalmi–Kajaani -ratayhteyden kehittämisessä tulee varautua nopean junaliikenteen edellyttämään radan linjauksen, rakenteen ja turvallisuuden parantamiseen sekä mm. tasoristeyksien poistamiseen." Edellä mainittu rataosa ei Ratahallintokeskuksen suunnitelmissa kuulu nopean henkilöliikenteen ratoihin. Liikenne- ja viestintäministeriön mielestä maakuntakaavassa ei saisi olla merkittäviä poikkeamia valtakunnallisen sektoriviranomaisen tavoitteisiin nähden.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Kajaanista etelään Iisalmen suuntaan on pääradalla käytetty hieman poikkeavaa merkintää verrattuna päärataan Kajaanista Oulun ja Vartiuksen suuntiin. Merkintöjen selityksissä ei ole esitetty kahta erilaista merkintätapaa. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää liikenneturvallisuutta koskevaan yleismääräykseen lisättäväksi määräyksen pyrkimyksestä eritasojärjestelyihin ja tasoristeysten poistamiseen/vähentämiseen rautateiden, teiden ja moottorikelkkareittien risteämisissä.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että maakuntakaavakartta ja kaavaselostuksen teksti eivät vesiväylien osalta vastaa täysin toisiaan, koska selostuksessa käsitellään vain valikoidua väylästä, mutta kaavakartalla on esitetty kaikki merikartalle merkityt väylät. Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää lopuksi huomiota vaikutusten arvioinnin kattavuuteen ja perusteellisuuteen, mutta huomauttaa, että hiljaisia alueita ja ekologisia verkostoja ei ole kaavassa käsitelty, mikä vaikeuttaa liikennesuunnittelijoiden mahdollisuuksia ottaa nämä kysymykset huomioon tulevassa suunnittelussa.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Maakuntakaavan pitkästä aikajänteestä johtuen maakuntakaavalla on myös työllisyyden hoitoa ajatellen varsin suuri merkitys. Kainuu on Suomen vanhimpia asuinalueita, jossa on säilynyt lukuisia esihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Nykyisestä rakennuskannasta pohjoiset osat ovat Lapin sodan tuhojen jälkeen rakennetut lähes kokonaan uudelleen. Tällä hetkellä rakennemuutoksessa Kainuu on työssä käyvän väestön poismuuttoaluetta. Kainuun ongelmat ovat mittavat; Suomen vaikein työttömyys, väestökato, väestörakenteen vääristyminen ja ikääntyminen. Maakuntasuunnitelman ja siihen rakentuvan maakuntakaavan laatiminen ovat Kainuun olosuhteissa vaikeita tehtäviä.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että Kainuun sijainti on maantieteellisesti keskellä Suomea, mutta siitä huolimatta itärajan tuntumassa syrjäinen. Maakuntakaavassa keskeisellä sijalla on kansainvälinen Oulu–Kajaani -kehittämiskäytävä. Se liittyy Perämerenkaaren talousalueen Arkangelin käytävään muodostaen tärkeän ylikansallisen kehittämisalueen. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää Oulu–Kajaani, itä-länsi -suuntaista kehittämisskäytävää maakunnan kannalta erittäin tärkeänä. Paitsi huomattavan työpaikkaliikenteen kannalta, sillä on kasvavaa merkitystä myös vahvistetun Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan käytävää koskevien yhteistyötavoitteiden vuoksi. Kehittämisen painopistealueita ovat yhteisen tahtotilan rakentaminen, osaamisen systemaattinen kerryttäminen alueiden vahvuuksiin perustuvan erikoistumisen perusteella, verkostomaisten hallintorajat ylittävien toimin-

tamallien ja klusteritoiminnan kehittäminen sekä kehittämistoiminnan asteittainen laajentuminen vaikuttavuudeltaan Arkangelin käytävän ja Perämerenkaaren suuntaan. Eri tutkimuslähteiden mukaan eräs tärkeimpiä yritysten sijaintipäätöksiin vaikuttavia tekijöitä ovat liikenneyhteydet.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää myös matkailuun liittyviä kehittämistavoitteita perusteltuina, koska ne toisiinsa tukeutuen liittyvät ylimaakunnallisiin tavoitteisiin. Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakuntatavoitteissa ovat matkailu ja luonnon virkistyskäyttö, luonnonvarat ja ympäristön tilaan liittyvät kysymykset nousseet korostetusti esiin. Taloudellinen yhteistyö myös Karjalan Tasavallan kanssa on kasvamassa.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää, etenkin Kainuun syrjäisissä kunnissa, mainittujen elinkeinojen kehittämistä tärkeänä. Alueen omaleimaisuus sekä puhdas luonto ja vesistöt tarjoavat hyvät edellytykset matkailuverkostojen ja palvelukokonaisuuksien kehittämiseksi. Mainitut tekijät ovat merkittäviä uusien työpaikkojen luomiselle, josta johtuen myös hallitusohjelmassa mainittujen toimenpidekohtien tukitoimiin kuuluu matkailun mahdollisuuksia edistävien hankkeiden tukeminen. Uhkana maakunnan kehitykselle ovat työllisyyden ja palveluiden turvaamiseen sekä epätasaiseen väestönkehitykseen ja -rakenteeseen liittyvät kysymykset. Riskinä ovat työvoiman saatavuus ja rapistumassa olevat autoituneet taajamat, joiden ylläpitokustannukset saattavat nousta Kainuun kunnille kohtuuttomiksi. Yleisesti maakuntasuunnitelman tulee tukea muuta yhteiskuntapoliittista suunnittelua laajoja ja kestäviä hyvinvointivaikutuksia etsivään suuntaan.

Kainuun ympäristökeskus

Suojelualuevaraukset (SL-merkintä) perustuvat valtakunnallisiin suojeluohjelmiin, Natura 2000 -verkostoon, yksityismaan luonnonsuojelualueisiin ja Kainuun 3. seutukaavan luonnonsuojelualueisiin. Eräiltä osin vanhoihin luonnonsuojeluohjelmien kohteisiin on tehty tarkistuksia, jotka perustuvat Natura 2000 -verkoston valmistelun yhteydessä tehtyihin selvityksiin.

Uutena SL-alueena on esitetty Kajaanin Joutensuo. Se puuttuu kaavaslostuksen liitetaulukoista ja asia tulee korjata. Puuttuminen on ollut esillä ympäristökeskuksen ja kaavoittajan välillä ennen maakuntavaltuuston hyväksymispäätöstä. Suojelualuevaraukset on esitetty pääosin asianmukaisesti maakuntakaavan yleispiirteinen mittakaava huomioon ottaen. Kaavaslostuksen liitetaulukossa on vähäisiksi katsottavia virheitä tai puutteita, jotka ainakin osittain johtuvat maakuntakaavavalmistelun jälkeen tapahtuneista muutoksista. Esimerkiksi Peltolan haka Sotkamossa (F11202002) on virheellisesti osoitettu SL-merkinnällä, vaikka alueen toteutustapa on valtioneuvoston päätöksen mukaan maanomistajan kanssa tehtävä sopimus.

Kaavakartassa on virhe Kuhmossa sijaitsevien Hevoshuuhdinpuron ja Honkivaaran (FI1200207), Pellinkankaan (FI1200214) ja Valkeisjärven (FI1200213) Natura 2000 -alueiden kohdalla. Nämä tulisi varustaa SL-merkinnällä ja samalla taustavärillä kuin muutkin luonnonsuojelulaila toteutettavat Natura 2000 -alueet.

Maakuntakaavan vaikutuksia Natura 2000 -verkostoon on tarkasteltu niiltä osin kuin verkoston alueille tai niiden läheisyyteen sijoittuu aluevarauksia tai kohdemerkintöjä. Kaivos-toimintaan tarkoitettujen alueiden osalta tekstissä mainittujen kohteiden lisäksi ek-merkintä on sijoitettu Paltamon Mieslahdessa Antinmäen - Kylmänpuron ja Hevossuon Natura 2000 -alueen läheisyyteen (FI1200304), millä alueella on jo käynnissä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointimenettely. Samoin Suomussalmen Portinvaaralla on vireillä uu-

den kaivospiirin perustaminen, missä yhteydessä tehdään Natura-arviointi. Kuhmon Vuosangassa sijaitsevan puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueen suhteen on tehty seikkaperäisempi Natura-arvioinnin tarveharkinta. Johtopäätöksenä koko maakuntakaavan osalta esitetään, että kaavan toteuttaminen ei todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura 2000 -alueiden perustana olevia luonnonarvoja. Maakuntakaavan yleispiirteisyys ja toimintojen luonne huomioon ottaen Kainuun ympäristökeskus katsoo, että kaavaselostuksessa esitetyt perustelut ovat riittävät ja ettei maakuntakaavaan sisälly sellaisia aluevarauksia, jotka edellyttäisivät luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointimenettelyä.

Ympäristökeskus piti aiemmassa lausunnossaan 8.1.2007 kaavan sisällön heikennyksenä sitä, että Vuosangan harjoitusalueet osoitetaan selvitysalueina (se) eikä huolellisesti laadittuihin selvityksiin perustuvina laajennusalueina. Menettelyä pidettiin hyväksyttävänä, koska asiaa oli määrä viedä eteenpäin erillisenä asiana, ja maakuntakaavan valmistumisen ei toivuttu kohtuuttomasti viivästyvän yksittäisen asian vuoksi. Myöhemmin Kainuun maakuntahallitus on päättänyt 23.4.2007 pitämässään kokouksessa käynnistää Kainuun 1. vaihemaakuntakaavan laatimisen. Vaihemaakuntakaavassa käsitellään puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaan Kainuussa liittyvät alueidenkäyttöratkaisut. Maakuntahallitus ei esittänyt muita mahdollisia asiakokonaisuuksia tulevaan vaihemaakuntakaavaan, vaikka esimerkiksi turvetuotantoon liittyvien soiden osoittaminen maakuntakaavassa olisi maakuntakaavoituksen tavoitteiden mukainen asia.

VALITUKSET

Valittajat

Maakuntavaltuuston päätöksestä ovat valittaneet:

- 1) Yhdistys A
- 2) Yhdistys B
- 3) Yhdistys C

Valitusten sisältö

1) Yhdistys A vaatii, että ympäristöministeriö jättää vahvistamatta koko maakunta-alueelle osoitetun turvetuotantoa koskevan suunnittelumääräyksen, esitetyt turvetuotannon erityisvyöhykkeet sekä näihin liittyvän suunnittelumääräyksen. Vaatimuksiaan valittaja on perustellut sillä, että Kainuun maakuntakaava ei nyky muodossaan sovita turvetuotantoa ja soiden suojelutarvetta riittävästi yhteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla. Esitetty kaavaratkaisu ei myöskään ota erityisesti huomioon suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien vaatimuksia ko. tavoitteiden mukaisesti.

Valittajan mukaan turvetuotannon alueidenkäyttölinen ohjaus on korvattu koko maakuntakaavaa koskevalla yleisluonteisella suunnittelumääräyksellä sekä kymmentä jo nyt raskaasti kuormitettua vesistöaluetta koskettavilla turvetuotannon erityisvyöhykkeillä (2 kpl) ja niihin liittyvällä yleispiirteisellä suunnittelumääräyksellä. Kyseiset suunnittelumääräykset ja erityisvyöhykkeet eivät ohjaa turvetuotannon alueellista sijoittumista millään tavalla, vaan jättävät sen turvetuottajien ja ympäristölupaprosessin asiaksi.

Valittajan mukaan Kainuun maakunta -kuntayhtymä ei ole missään vaiheessa kaavaprosessia määritellyt sellaisia soita, joilla on vähintäänkin seudullista tai maakunnallista suojelumerkitystä. Kaavan yhteydessä ei ole myöskään tehty sellaista selvitystä, jossa olisi tarkasteltu maakunnallisen soidensuojeluverkoston riittävyys ja edustavuus. Maakuntavaltuuston hyväksymässä kaavassa on Natura 2000 -ohjelman suokohteiden lisäksi mukana vain muu-

tamia muita suoalueita, jotka ovat joko tärkeitä erityisesti suojeltaviin lajeihin kuuluvalla muuttohaukalle tai sitten "periytyvät" vanhoina suojeluvaramuksina seutukaavasta. Pohjatiedot myös turvetuotantoon korkean ojitustasensa tms. syiden takia erityisen sopivista soista ovat olleet puutteellisia. Valituksessa on myös katsottu, että turvetuotantoalueet tulisi tutkia vaihekaavalla, jolloin nykyisen suojeluverkoston ulkopuolella sijaitsevat vähintäänkin seudullisesti arvokkaat suoalueet voidaan säilyttää turvetuotannon ulkopuolella.

Valitusoikeudesta Yhdistys A on todennut, että se on valtakunnallinen järjestö, jonka toimialaan kuuluvat luonnon- ja ympäristönsuojeluun liittyvät asiat. Yhdistys A:lla on muutoksenhakuoikeus tilanteessa, jossa Kainuun maakuntakaavan tapa käsitellä turvetuotannon alueidenkäytöllistä ohjausta on selvästi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen (MRL 191 § 2 momentti).

2) Yhdistys B

Yhdistys B on valituksessaan vaatinut, että Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvää *se-alueetta* (selvitysalueetta) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan. Vaatimusta on perusteltu sillä, että selvitysalueetta koskevan suunnittelumääräyksen tekstin, ja varsinkin sen aloituslauseen, tulee ottaa huomioon se periaatteellinen mahdollisuus, että aluetta ei voida osoittaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueeksi senkään jälkeen kun alueen käyttötarkoitus on ratkaistu. Todettu suunnittelumääräys ennakoii puolustusvoimien uutta alueintressiä, eli EAH-alueen laajentamistarvetta, eikä se perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n tarkoittamiin riittäviin selvityksiin. EAH -aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskeva kaavamerkintä on poistettava ja kaavamääräys korjattava siltä osin kuin ne ovat päällekkäisiä kansainvälisen Oulu–Kajaani–Arkangel -käytävän kaavamerkinnän ja -määräyksen kanssa.

Yhdistyksen valituksessa on vaadittu lisäksi EAH-aluetta (Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue) koskevan kaavamerkinnän ja -määräyksen poistamista, ohjeellista ratalinjausta koskevan kaavamerkinnän ja -määräyksen muuttamista välillä Murtomäki–Talvivaara, ohjeellisen 110 kV:n pääsähköjohdon linjausta koskevan kaavamerkinnän ja -määräyksen poistamista tai muuttamista välillä Murtomäki–Talvivaara sekä vedenhankintaa soveltuvan Tulikankaan pohjavesialueen osoittamista pv-merkinnällä.

Valituksessa on myös vaadittu maakuntakaavaan liittyvän kaavaselostuksen sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman korjaamista lukuisilta kohdilta, muun ohella siten, että siinä esitetään Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyen tehty vaihtoehtojen vertailu sekä yhteenveto Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvistä tehdyistä tutkimuksista ja selvityksistä. Kaavaselostuksen muuttamista on vaadittu myös niin, että siinä ymmärrettävästi ja läpinäkyvästi esitetään suoritettujen vaikutusten arvioinnin menetelmä, suorittamistapa, tulokset, tulosten käyttö kaavaratkaisun perusteena sekä niin, että siinä riittävän kattavasti ja riittävine viitetietoineen esitetään suunnittelun aikaiset asiakirjat.

Valituksen perusteluiksi yhdistys on esittänyt, ettei Kainuun maakuntakaavassa tuoda ollenkaan esille valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta käsittelemätöntä ja vaihekaavaan jäävää "puolustusvoimien ampuma- ja harjoitustoimintaan Kainuussa liittyvät alueidenkäyttöratkaisut" -asiakokonaisuutta, mukaan lukien selvitysalueen alueidenkäyttöratkaisu, eikä sen sisältörajausta. Kainuun maakuntakaavasta voi siten saada virheellisen käsityksen kaavan ohjausvaikutuksesta koskien selvitysalueetta, sen vaikutuksia ja sen vaihtoehtoisia ratkaisuja. Valittajan mukaan maakuntakaavassa olisi tullut tuoda selvästi esille käsittelemättömiä alueidenkäyttökysymyksiä, jotka ovat merkittäviä ja oleellisesti liittyvät esimerkiksi ympäristövaikutusten välityksellä kaavan muuhun sisältöön. Kainuun maakuntakaavassa esitetty Vuosangan selvitysalue yhdessä niitä koskevan kaavamääräyk-

sen kanssa ohjaavat ja ennakoivat toisen vaihekaavan ratkaisuja, joten selvitysaluetta koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kokonaan siitäkin syystä maakuntakaavasta. Kainuun maakuntakaavassa esitetty Vuosangan selvitysalue ei perustu rakennuslain edellyttämiin riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Valituksessa on katsottu, että Kainuun maakuntakaavassa esitetyn valtakunnallisesti tärkeän kansainvälisen Oulu–Kajaani–Arkangel -käytävän (Oulu–Kajaani–Vartius -käytävän) maankäytön suunnittelussa on kaavamääräyksen mukaan otettava huomioon rajoitukset ympäröivälle maankäytölle. EAH-alue työntyy kyseisen käytävän päälle yli sen puolivälin. EAH-alueen kyseisen osan vahvistaminen estäisi valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin perustuvan valtakunnallisesti tärkeän ja kansainvälisen liikennekäytävän kehittämismahdollisuuksien turvaamisen ja sen ensisijaisuuden painottamisen. Valituksessa on kyseenalaistettu myös nykyisen Vuosangan harjoitusalueen rajaukseen liittyvä ympäristövaikutusten arviointimenettely sekä ympäristönsuojelulain mukainen lupaharkinta ja esitetty, etteivät alueen rajat todennäköisesti perustu lainmukaiseen päätökseen. Valittajan mukaan Vuosangan EAH -alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa ei perustu riittäviin selvityksiin koskien Rimpisuon valtakunnallisesti merkittävien luonnonperinnön arvojen säilymistä ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutumista sekä Suomen erityisvastuulla olevan metsäpeuran kannan taantumista. Vuosangan harjoitusalue on keskeinen osa tärkeästä Suomen erityisvastuulla olevan metsäpeuran lisääntymis- ja talvehtimisalueesta. Riittävien selvitysten ja tutkimusten puuttuessa ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että puolustusvoimien Vuosangan toiminta on saattanut merkittävästi vaikuttaa kannan taantumiseen.

Valituksessa on esitetty, ettei EAH-alueen esittäminen Kainuun maakuntakaavassa myöskään ota huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarvetta eikä käyttötarpeita. Kainuun maakuntakaavassa on esitetty Vuosangan harjoitusalueen eteläosassa sijaitsevan Huuhilovaara - Honkivaaran tärkeä pohjavesialue ja itäosassa sijaitseva Tulikankaan tärkeä pohjavesialue, josta osa ehkä vielä sijaitsee harjoitusalueen maalialueella. Tulikankaan pohjavesialueella sen eteläreunassa juuri Vuosangan harjoitusalueen rajan sisäpuolella on runsastuottoinen peruskarttaan merkitsemätön Niskajokeen vetensä laskeva lähde. Siitä vajaan kilometrin päässä koilliseen Pienen Tulilammen itäpuolella on usean aarin laajuinen erittäin runsastuottoinen Kuivajärveen laskeva lähde. Niistä kumpikin saattaisi soveltua hyvin Ylä-Vieksin kunnallisen vedenottamon käyttöön, jos Autiokankaan ottamon toiminta ei jostain syystä enää tulisi kyseeseen tai sen tuotto ei riittäisi. Vuosangan harjoitusalueella on todennäköisesti välitöntä ja jatkuvaa vesistön pilaantumisvaaraa aiheuttava kaatopaikka.

Valittajan mukaan esitetty ohjeellinen ratalinjaus Murtomäki–Talvivaara saattaa toteutessaan estää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ohjeellinen ratalinjaus ei siten perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Ohjeellista 110 kV:n pääsähköjohdon linjausta koskeva kaavamerkintä ja -määräys välillä Murtomäki–Talvivaara on poistettava kokonaan tai muutettava, koska se saattaa toteutessaan estää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Ohjeellinen 110 kV:n pääsähköjohdon linjaus ei siten kyseiseltä osin perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Valittaja näkee myös ristiriitaa siinä, että sähköjohdolle on haettu rakennuslupaa, vaikka maakuntakaavassa johdolle on esitetty ohjeellinen linjaus.

Kainuun maakuntakaavassa tulee osoittaa pv -merkinnällä tärkeä Ylä-Vieksin kylän vedenhankintaan ja laajempaankin käyttöön soveltuva Tulikankaan pohjavesialue ja merkin-tää tulee käyttää myös saman alueen pintavesialueiden suojeluun.

Valituksessa on esitetty lukuisia kaavaselostukseen liittyviä vaatimuksia. Selostusta on vaadittu täydennettäväksi ja korjattavaksi mm. siten, että siitä selvästi käy ilmi onko kyseessä kokonaismaakuntakaava vai vaihekaava, lisättävä yhteenveto Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä viitetietoineen kaava-asiakirjat. Lisäksi valituksessa on vaadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelman päivittämistä muun ohella Vuosangan aluetta koskevien keskeisten selvitysten osalta.

Valituksessa on esitetty, että ympäristöministeriö päättäisi vahvistuspäätöksen yhteydessä, että Kainuun maakuntakaava Vuosangan harjoitusaluetta ja selvitysalueetta koskien tulee lainvoimaiseksi sen jälkeen, kun valitusaika korkeimpaan hallinto-oikeuteen on kulunut. Tai jos vahvistamispäätöksestä valitetaan, sen jälkeen kun korkein hallinto-oikeus on tehnyt päätöksensä. Siinä tapauksessa, ettei valittajan vaatimuksia se- ja EAH-alueita koskien hyväksyttäisi, valituksessa on pyydetty ministeriötä jättämään Kainuun maakuntakaava kokonaan vahvistamatta, koska sitä Kainuun maakuntakaavaehdotusta, jonka hyväksymispäätöstä tämä valitus koskee, on silloin katsottava olennaisesti muutetun sen edellisen nähtävillään jälkeen.

3) Yhdistys V vaatii Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennusta koskeva ns. se-alueen poistamista maakuntakaavasta.

Valitusperusteena valittaja on esittänyt, ettei Vuosangan ampuma- ja harjoitusaluetta voi laajentaa se-alueen osoittamalle alueelle, koska alueella Ristijärven kunnan puolella on arvokkaita luontokohteita mm. Kivijärven ulkoilu- ja retkeilyalue ja sen läheisyydessä valtakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen luonnonkaunis Hiisijärven kylä ja Hiisijärven hiekat ympäristöineen. Hiisijärvi on kehittymässä merkittäväksi Kainuun matkailun kasvukohteeksi Sotkamon Vuokatin ja Ristijärven Saukkovaaran läheisyydessä.

Kainuun maakunta -kuntayhtymän vastine ja valittajien vastaselitykset

Kainuun maakunta -kuntayhtymä on antanut vastineen lausuntojen ja valitusten johdosta.

Valittajille on annettu tilaisuus vastaselityksen antamiseen Kainuun maakunta -kuntayhtymän vastineen johdosta.

Kirjelmä

Yksityishenkilö on toimittanut ympäristöministeriöön 23.1.2008 päivätyn kirjelmän ja 16.2.2008 siihen liittyvän lisäselvityksen.

VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS

Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

Puolustusministeriön lausunnon johdosta valtioneuvosto toteaa, että maakuntakaavassa ampumaradat sekä ampuma- ja harjoitusalueet on yleensä syytä erotella muista puolustusvoimien käyttöön tarkoitetuista alueista, koska näiden alueiden suunnittelussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota turvallisuus- ja ampumamelukysymyksiin sekä pohjavesien suojeleluun. EAH-aluevaraukseen liittyvä suunnittelumääräys kuuluu seuraavasti: "Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota turvallisuuteen, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeleluun sekä luonnon- ja ympäristöarvoihin. Suunniteltaessa rakentamista

alueen lähialueelle on otettava huomioon erilaisten aseiden ja taisteluvälineiden aiheuttamat melu, värinä- ja painevaikutukset."

Maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 6 momentin mukaan maakuntakaavaan voidaan vahvistettaessa tehdä ainoastaan oikaisunluonteisia korjauksia ja maakunnan liiton suostumuksella vähäisiä muutoksia. Näin ollen suunnittelumääräyksen muuttaminen lausunnossa esitetyllä tavalla ei ole maakuntakaavan vahvistamisen yhteydessä mahdollista. Suunnittelumääräys ja koko EAH-aluevaraus on tarkoitettu käsitellä alueelle laadittavassa vaihekaavassa. Puolustusministeriö on 18.12.2008 päivätyssä lausunnon täydennyksessä todennut, ettei ministeriöllä ole huomautettavaa suunnittelumääräyksen johdosta.

Maa- ja metsätalousministeriön lausunnon johdosta valtioneuvosto toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 4 §:n 3 momentin mukaan maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella. Arvioitaessa lausunnon esille tuotua mahdollista epäselvyyttä maakuntakaavan ja elinkeinoihin kohdistuvan erityislainsäädännön kanssa voidaan todeta, ettei maakuntakaavalla ole suoraan yksityiseen elinkeinoharjoittajaan kohdistuvia oikeusvaikutuksia muuten kuin ehdollisen rakentamisrajoituksen ja siihen liittyvien rakentamismääräysten sekä suojelumääräysten osalta. Maakuntakaavaa tulkittaessa on otettava huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana. Kaava-asiakirjoilta ei myöskään voida edellyttää yksityiskohtaista selvitystä kaavan merkityksestä tietyn elinkeinon, kuten maa- ja metsätalouden, harjoittamiseen liittyvässä viranomaisten päätöksenteossa. Valtioneuvosto toteaa, että maakuntakaavalla voi olla vaikutusta erityislainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa vain siinä tapauksessa, että päätöksenteon edellytyksistä ei ole säädetty tyhjentävästi kyseessä olevassa erityislaissa.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota luo-merkinnän käyttöön. Kohdemerkinnällä luo osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanalaisten kasvien ja hyönteisten esiintymisalueet. Kainuun maakuntakaavassa on annettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita koskeva suunnittelumääräys: "Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna alueen linnuston ja uhanalaisten kasvien tai hyönteisten elinoloja". Merkintään ei liity suojelumääräystä. Se on luonteeltaan informatiivinen ja antaa lähtökoh-
tia yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle.

Maakuntakaavassa on liito-oravan esiintymispaikkoja koskeva yleinen suojelumääräys: "Liito-oravien esiintymisalueiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja metsien käsittelyssä tulee turvata liito-oraville tärkeiden pesäpuiden ja niitä suojaavien puiden sekä liikumisen kannalta riittävän puuston säilyminen." Kaavamerkinnän tarkoitus on, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja metsien käsittelyssä kiinnitetään huomiota liito-oravien esiintymispaikkojen suojeluun. Koska liito-oravan suojelua ohjaavat luonnonsuojelulain säännökset, ei liito-oravan suojelua koskevan yleismääräyksen kaavassa voida katsoa olevan välttämätön. Määräys ei kuitenkaan ole maankäyttö- ja rakennuslain vastainen niin, että se tulisi jättää vahvistamatta.

Valtioneuvosto toteaa, että M-kaavamerkinnällä on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joihin ei kohdistu maakuntakaavassa tutkittuja valtakunnallisia, maakunnallisia tai seudullisia intressejä. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet muodostavat kuitenkin maakunnallisesti merkittävän osan Kainuun elinkeinotoiminnasta, joten on perusteltua osoittaa alueita omalla maankäyttöä osoittavalla merkinnällä.

Maakuntakaavassa esitetty matkailun vetovoima-alue -merkintä on luonteeltaan kehittämissperiaatemarkintä. Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistyksen kehittämisen alueiden käytöllisiä periaatteita tietyille aluekokonaisuuksille. Periaatteet on kuvattu kaavaselostuksessa. Nämä periaatteet ovat lähtökohtia yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle, jossa mahdolliset epäselvyydet eri alueidenkäyttöintressien välillä ratkaistaan. Merkintään ei liity suunnittelumääräystä. Lisäksi kehittämissperiaatemarkinnat ovat kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä ja matkailun vetovoima-alue -merkinnällä osoitetun osa-alueen sisälle voi siten sijoittua eri merkinnöin osoitettua alueiden käyttöä tai alueiden erityisominaisuuksia.

Turvetuotantoa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen ja turvetuotannon erityisvyöhykkeiden osoittamisen osalta valtioneuvosto toteaa, ettei suunnittelumääräyksillä eikä turvetuotantoa koskevalla osa-aluemerkinnällä ole tarkoitus rajoittaa esimerkiksi metsien kuivatusojitusta. Osa-aluemerkintää koskevassa määräyksessä sekä turvetta koskevassa yleismääräyksessä esitetyt näkökohdat linjaavat turvealueiden tarkemmassa suunnittelussa huomioon otettavia lähtökohtia ja periaatteita.

Perinnemaisemilla eli perinnebiotoopeilla on pienialaisuudestaan huolimatta merkitystä ennen muuta luonnon monimuotoisuuden ja myös kulttuurihistoriallisten ja paikalliseen identiteettiin liittyvien arvojen kannalta. Tämän vuoksi niitä on perusteltua esittää myös maakuntakaavassa. Maakuntakaavan perinnebiotooppien tavoitteena on edesauttaa omalta osaltaan perinnemaisema-alueilla sijaitsevia tiloja saamaan maatalouden ympäristötuen maisemanhoitotukia. Valtioneuvosto toteaa, että maakuntakaava kuitenkin omalta osaltaan antaa perusteita erityislainsäädännön nojalla tapahtuvalle, tukipäätöksiä koskevalle harkinnalle.

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnossa kiinnitetään vahvistuskäsittelyyn liittyen huomiota Kajaani–Toukansaari–Petäjälähti -ohjeelliseen tielinjaukseen, maanteiden toiminnallisen luokituksen muutosesityksiin ja niiden merkintätapaan, päärata-merkintään ja sen selitykseen kaavaselostuksessa, liikenneturvallisuuksia koskevaan yleismääräykseen, vesiliikenteen merkintöihin sekä hiljaisia alueita ja ekologisia verkostoja koskevien merkintöjen puutteeseen.

Kajaani–Toukansaari–Petäjälähti -ohjeellisen tielinjauksen osalta liikenne- ja viestintäministeriö ilmoittaa, ettei se vastusta kyseisen ohjeellisen tielinjauksen osoittamista maakuntakaavassa. Liikenne- ja viestintäministeriö kuitenkin ilmoittaa pitävänsä merkintää pitkän aikavälin varauksena, joka ei anna aiheutta tarkempiin selvityksiin lähivuosina. Kajaani–Toukansaari–Petäjälähti -ohjeellista tielinjausta käsitellään jäljempänä kohdassa: ”Vahvistamatta jätetyt aluevaraukset ja kaavamääräykset”.

Maanteiden toiminnallisen luokan muutosesityksiin ja merkintätapoihin liittyen liikenne- ja viestintäministeriö vastustaa maantien 912 tieluokan muutosesitystä seututiestä kantatieksi kantatien 89 ja Suomussalmen välisellä osuudella, koska tieluokan muutos ei ole sen mukaan ajankohtainen. Välillä Kuhmo-kantatie 89 liikenne- ja viestintäministeriö puoltaa seututien 912 merkitsemistä kantatieksi. Liikenne- ja viestintäministeriö ei myöskään pidä hyvänä maakuntakaavassa käytettyä nykyisestä poikkeavan tieluokan merkintää ja merkintän selitettä tieluokan muutos.

Seututien 912 toiminnallisen luokan muutosesitystä käsitellään jäljempänä kohdassa: ”Vahvistamatta jätetyt aluevaraukset ja merkinnät”. Maakuntakaavassa esitetyt nykyisestä poikkeavat maanteiden toiminnalliset luokat ovat maakunnan esityksiä tieluokan muutokseksi tulevaisuudessa. Maantielain mukaan määräyksen maanteiden tieluokasta antaa valta ja kantateiden osalta liikenne- ja viestintäministeriö sekä seututeiden osalta Tiehallinto.

Valtioneuvosto katsoo, että Kainuun maakuntakaavassa käytetty nykyisestä poikkeavan tieluokan merkintä ja sen selite ovat riittävän selkeitä ja yksiselitteisiä, vaikka suositeltavampaa olisi esittää tieluokan muutosesitys käyttäen sekä nykyisen että esitetyn tieluokan sisältävää nuolimerkintää.

Liikenne- ja viestintäministeriö ei pidä tarpeellisena Päärata ja liikennepaikka -kaavamerkintää koskevaa kaavaselostuksen s. 75 tekstiä: "Iisalmi–Kajaani -ratayhteyden kehittämisessä tulee varautua nopean junaliikenteen edellyttämään radan linjauksen, rakenteen ja turvallisuuden parantamiseen sekä mm. tasoristeyksien poistamiseen", koska rataosa ei Ratahallintokeskuksen suunnitelmissa kuulu nopean henkilöliikenteen ratoihin. Liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että Kajaanista etelään johtava pääratamerkintä eroaa viivatyypiltään ja paksuudeltaan Kajaanista pohjoisen suuntaan johtavista merkinnöistä.

Valtioneuvosto toteaa, että Kajaani–Iisalmi -ratayhteyttä koskeva seliteteksti, johon liikenne- ja viestintäministeriö lausunnossaan viittaa, esiintyy vain kaavaselostuksen luvussa 5, Kaavaratkaisun sisältö ja perusteet sekä Päärata ja liikennepaikka -merkinnän kohdalla. Kyseinen teksti ei sisälly vahvistettaviin kaavamerkintöihin ja -määräyksiin, vaan sen on katsottava kuvaavan maakunnan liiton tahtotilaa. Kaavaselostus ei ole vahvistettava asiakirja, joten kyseisellä selitetekstillä ei tule olemaan oikeusvaikutuksia, eikä siihen näin ollen ole tarvetta puuttua. Päärata ja liikennepaikka -merkinnän eroavuus Kajaanin etelä- ja pohjoispuolella on tekninen virhe, joka tulee korjata ennen maakuntakaavakartan painamista oikaisunluonteisena korjauksena.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää liikenneturvallisuutta koskevaan yleismääräykseen lisättäväksi määräyksen pyrkimyksestä eritasojärjestelyihin ja tasoristeysten poistamiseen/vähentämiseen rautateiden, teiden ja moottorikelkkareittien risteämissä. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavaan ei voida sitä vahvistettaessa tehdä muita kuin vähäisiä muutoksia tai oikaisunluonteisia korjauksia. Liikenne- ja viestintäministeriön esittämää lisäystä liikenneturvallisuutta koskevaan yleismääräykseen ei voida pitää vähäisenä tai oikaisunluonteisena.

Vesiliikenteen merkinnöistä liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että maakuntakaavakartta ja kaavaselostuksen teksti eivät vesiväylien osalta vastaa täysin toisiaan, koska selostuksessa käsitellään vain valikoitua väylästöä (VL 4–VL 5), mutta kaavakartalla on esitetty kaikki merikartalle merkityt väylät, jotka kuuluvat luokkiin VL 4, VL 5 ja VL 6. Valtioneuvosto toteaa, että kaavaselostus tulee tarkistaa ja korjata kaavakarttaa vastaavaksi ennen maakuntakaavan painatusta.

Liikenne- ja viestintäministeriö huomauttaa, että hiljaisia alueita ja ekologisia verkostoja ei ole kaavassa käsitelty, mikä vaikeuttaa liikennesuunnittelijoiden mahdollisuuksia ottaa nämä kysymykset huomioon tulevassa suunnittelussa. Kainuun maakuntakaavan laatimisen yhteydessä on tehty selvitys hiljaisista alueista. Selvityksen aineisto on liikennesuunnittelun käytettävissä. Ekologisten verkostojen osalta valtioneuvosto katsoo, että ottaen huomioon Kainuun erityispiirteet, muun muassa harva asutus ja maankäyttöpaineet sekä valtion suuri metsäomistus, kaavassa esitetyt aluevaraukset ja maakuntakaavamerkinnot suunnittelumääräyksineen eivät tältä osin ole lainvastaisia.

Johtopäätös ministeriöiden lausunnoista

Koska ympäristöministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön kannat ovat maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 4 momentin tarkoittamalla tavalla oleellisilta osin eriävät, ympäristöministeriö on siirtänyt asian valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavaksi.

Toteamus Kainuun ympäristökeskuksen lausunnon johdosta

Ympäristökeskuksen lausunnossa on todettu kaavakartassa olevan virhe Kuhmossa sijaitsevien Hevoshuuhdinpuron ja Honkivaaran (F11200207), Pellinkankaan (F11200214) ja Valkeisjärven (F11200213) Natura 2000 -alueiden kohdalla ja vaadittu alueiden osoittamista SL-merkinnällä ja samalla taustavärillä kuin muutkin luonnonsuojelulla toteutettavat Natura 2000 -alueet. Valtioneuvosto toteaa, että kyseiset muutokset tulee tehdä maakuntakaavan jatkosuunnittelun yhteydessä.

Lausumat valituksista

1) Yhdistys A vaatii, että koko maakuntakaava-alueelle osoitettu turvetuotantoa koskeva suunnittelumääräys, esitetyt turvetuotannon erityisvyöhykkeet sekä näihin liittyvä suunnittelumääräys jätetään vahvistamatta.

Valtioneuvosto hylkää valituksen.

Kaavan hyväksymisajankohtana voimassa olleiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan "Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi varataan ensisijaisesti jo ojitettuja soita. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset." Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin ja 28 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten, että edistetään niiden toteutumista. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin 4 kohdan mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa vesi- ja maainesvarojen kestävään käyttöön sekä 28 §:n 3 momentin 6 kohdan mukaan maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Kainuun maakuntakaavassa on annettu koko maakuntakaava-alueelle turvetuotantoa koskeva suunnittelumääräys: "Turvetuotantoon tulee ottaa ensisijaisesti jo ojitettuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- ja/tai kulttuuriarvot eivät ole seudullisesti merkittäviä. Turvetuotantoa tulee harjoittaa siten, että sen aiheuttama paikallinen ja valuma-aluekohtainen vesistön kuormituksen lisäys ei vaaranna vesistöjen tilaa. Suopohjien jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueelliset maankäyttötarpeet".

Osa-aluemerkinnällä eo-tt osoitetaan turvetuotannon erityisvyöhykkeitä, joiden rajausta perustuu valuma-alueiden rajauksiin. Näille kahdelle turvetuotannon erityisvyöhykkeelle on annettu suunnittelumääräys: "Vesistöalueilla turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset siten, että kokonaiskuormitusta pyritään vähentämään." Koko maakuntakaavaa koskeva turvetuotannon suunnittelumääräys koskee myös osa-aluemerkinnällä osoitettuja turvetuotannon erityisvyöhykkeitä.

Valittaja on perustellut turvetuotannon suunnittelumääräysten ja erityisvyöhykkeiden vahvistamatta jättämistä vaatimusta sillä, ettei maakuntakaavassa soviteta turvetuotantoa ja soiden suojelutarvetta riittävästi yhteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla. Turvetuotantoon soveltuvat suoalueet sisältyvät maakuntakaavan

M-merkinnällä osoitettuihin maa- ja metsätalousalueisiin, eikä M-merkintä estä turvetuotannon aloittamista alueilla, mikäli turvetuotannon edellytykset muutoin täyttyvät.

Valtioneuvosto toteaa, ettei turvetuotannon aloittaminen edellytä maakuntakaavaa yksityiskohtaisemman kaavan laatimista alueelle, sillä turvetuotanto on mahdollista aloittaa ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisen ympäristöluvan perusteella. Ympäristölupaharkinnassa luonnon monimuotoisuutta koskevia näkökohtia ei voida ottaa huomioon, lukuun ottamatta sellaisia luonnonarvoja, jotka on yksilöidysti kohdennettu luonnonsuojelulainsäädännön nojalla. Tämän lisäksi ympäristönsuojelulain 42 §:n 2 momentin mukaan toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti ja lisäksi on noudatettava mitä lain 6 §:ssä säädetään. Mainitun 6 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan sijoituspaikan sopivuutta arvioitaessa on otettava huomioon alueen ja sen ympäristön nykyinen ja tuleva, oikeusvaikutteisessa kaavassa osoitettu käyttötarkoitus ja aluetta koskevat kaavamääräykset. Ympäristönsuojelulain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lupaviranomaisen tulisi asemakaavan lisäksi ottaa huomioon myös oikeusvaikutteinen maakunta- ja yleiskaava, joiden merkitys riippuisi etenkin kaavan maankäyttövarauksen erityisyydestä ja maankäyttötarkoituksien kokonaisuudesta. Ottaen huomioon edellä todettu ympäristönsuojelulain mukaisen lupaharkinnan suppeus ja maakuntakaavan merkitys siinä, on turvetuotantoa koskevalla kaavavaruksella tärkeä asema luonnon monimuotoisuuden säilyttämismahdollisuuden kannalta.

Valtioneuvosto katsoo, että maakuntavaltuuston hyväksymässä kaavassa turvetuotantoon liittyvällä yleismääräyksellä ilmaistaan koko kaava-alueella koskeva kaavan periaate niiden tilanteiden varalle, että kaava-alueelle haetaan ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa turvetuotannolle. Turvetuotannon erityisvyöhykkeitä osoittavan osa-aluemerkinnän on kaavamerkinnän tai kaavamääräyksen sisällön perusteella katsottava osoittavan vyöhykkeenä sellaisia vesistöaluekokonaisuuksia, joilla vesistön kokonaiskuormitusta tulisi vähentää. Valtioneuvosto toteaa, että kaavassa ei ole osoitettu turvetuotantoon soveltuvia yksittäisiä suoalueita. Turvetuotannon osa-aluemerkintä on luonteeltaan informatiivinen ja oikeusvaikutuksiltaan vesiensuojelun kehittämisperiaatemerkintään rinnastuva. Valtioneuvosto katsoo, etteivät kaavaan sisältyvät turvetuotantoa koskevat merkinnät ja määräykset ole lainvastaisia. Turvetuotannon ja luonnonarvojen yhteensovittaminen tulee ratkaista maakuntakaavoituksen jatkosuunnittelussa.

2) Yhdistys B:n valitus koskee maakuntakaavan laadintamenettelyä, se- ja EAH-aluevarauksia, näihin liittyvää selvitysten riittävyyttä, kaavaselostusta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa.

Tutkimatta jätetyt valitusperusteet

Valituksessa on vaadittu täydennettäväksi *maakuntakaavaselostusta* ja *osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa*. Valittajan mukaan maakuntakaavaselostusta tulisi selventää ja täydentää kaavakarttaa sekä siihen kuuluvia merkintöjä ja määräyksiä. Valtioneuvosto toteaa, että maakuntakaavaselostuksessa on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:n 1 momentin mukaan "selvitys alueen oloista, ympäristöominaisuuksista ja niissä tapahtuneista muutoksista sekä muut kaavan vaikutusten selvittämisen ja arvioimisen kannalta keskeiset tiedot kaavoitettavasta alueesta". Maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaan edellä mainitut seikat esitetään sillä tavalla ja siinä laajuudessa kuin kaavan tarkoitus edellyttää. Maakuntakaavan ja siihen liittyvän selostuksen tarkkuuteen vaikuttaa alueidenkäytön ohjaustarve kussakin tapauksessa, joten esitystapa voi vaihdella asian luonteen ja ohjaustarpeen mukaan.

Valtioneuvosto toteaa, ettei kaavaselostus liitteineen ole vahvistettava asiakirja, eikä sillä ole oikeudellisia vaikutuksia. Selostuksessa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen, niiden vaikutusten ja ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot, eivätkä ne voi olla muutoksenhaun kohteena. Koska maakuntakaavaselostus ei ole vahvistettava kaava-asiakirja, valtioneuvosto jättää valituksen siltä osin tutkimatta kuin se koskee maakuntakaavaselostusta.

Vaatimukseen osallistumis- ja arviointisuunnitelman korjaamisesta ja täydentämisestä valtioneuvosto toteaa, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma on tiivis yhteenveto osallistumiseen ja vaikutusten arviointiin liittyvästä olennaisesta tiedosta, jonka tärkein tehtävä saada osalliset mukaan maakuntakaavan suunnitteluprosessiin erityisesti kaavan laadinnan alkuvaiheessa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ei ole osa vahvistettavaa maakuntakaavaa, vaan kaavaprosessiin liittyvä työväline. Valtioneuvosto jättää valituksen tältä osin tutkimatta.

Muilta osin valtioneuvosto hylkää valituksen.

Perustelut

Valittaja vaatii, että Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvää *se-alueetta* (selvitysalueetta) koskeva kaavamerkintä ja -määräys on poistettava kaavasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin ja 30 §:n mukaan kaavassa osoitetaan tarvittavat aluevaraukset ja niitä koskevat määräykset.

Kainuun maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntakaavassa puolustusvoimien Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue (noin 12 600 ha) on osoitettu EAH-merkinnällä. Selvitysalueiksi (se) on osoitettu ampuma- ja harjoitusalueeseen rajoittuvia alueita (noin 38 500 ha), josta osa on yksityisten maanomistajien omistuksessa. Selvitysalueet on osoitettu nykyisen ampuma- ja harjoitusalueen luoteis- ja kaakkoispuolelle Ristijärven kunnan ja Kuhmon kaupungin alueille. Nykyinen ampuma- ja harjoitusalue sijaitsee metsähallituksen omistamalla alueella. Se-alueelle kohdistetun suunnittelumääräyksen mukaan: "Aluetta ei voi osoittaa puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueeksi ennen kuin alueen käyttötarkoitus on ratkaistu. Ennen alueen käytön ratkaisemista on selvittävä, millaisia edellytyksiä on alueen käyttämiseksi ampuma- ja harjoitusalueena. Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota yleisen virkistyskäytön tarpeisiin, turvallisuuteen, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä luonnon- ja ympäristöarvoihin. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja rakennussuunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätöksen mukaiset melutason ohjearvot sekä puolustusvoimien suositusarvot raskaiden aseiden aiheuttamalle ympäristömelulle. Suunniteltaessa alueen käyttöä ja rakentamista on sotilasviranomaiselle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen."

Valtioneuvosto toteaa, että selvitysaluemerkintää voidaan käyttää perustelluissa tapauksissa. Merkintää käytetään esimerkiksi silloin, kun alueen käyttöön tai sen vaikutuksiin liittyvät epävarmuustekijät eivät ole mahdollistaneet alueidenkäyttöraikaisun tekemistä maakuntakaavaa laadittaessa, mutta alueeseen kohdistuvat intressit ovat merkittävyytensä vuoksi sellaisia, että ne on tarpeen osoittaa maakuntakaavassa. Merkintää voidaan käyttää sellaisten alueiden osoittamiseen, joiden alueidenkäytön ratkaiseminen edellyttää lisäselvityksiä tai jatkosuunnittelua.

Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen yhteyteen osoitettu selvitysalue koskee merkittävydeltään valtakunnallisia puolustusvoimien tarpeita. Alueen nykyiseen ja mahdollisesti tulevaan käyttöön sekä vaikutuksiin liittyy kuitenkin sellaisia lisäselvitystarpeita ja epä-

varmuustekijöitä, joiden vuoksi alueita ei ole voitu osoittaa maakuntakaavan laatimisen yhteydessä esimerkiksi ampuma-alueeksi. Valtioneuvosto toteaa, ettei se, että selvitysaluemerkinnän suunnittelumääräyksessä selvitettävänä kysymyksenä on mainittu alueen käyttö ampuma- ja harjoitusalueena, ratkaise alueen tulevaa käyttötarkoitusta, vaan osoittaa suunnittelumääräyksen selkeyttä koskevan vaatimuksen mukaisesti aluetta koskevan selvitystarpeen sisällön.

Se-alueen tuleva käyttö tullaan ratkaisemaan seuraavan maakuntakaavan laatimisen yhteydessä, jolloin selvitettäväksi tulevat valittajan esille tuomat melu-, luonto, vesistö- ja muut ympäristövaikutukset. Näin ollen se-alueella on ennen alueen käyttötarkoituksen ratkaisemista kaavalla vaihtoehtoisena käyttömuotona alueen säilyminen nykyisessä, pääosin maa- ja metsätalouden, käytössä. Valtioneuvosto toteaa, että maakunta -kuntayhtymä kaavanlaatijana käyttää harkintavaltaansa siinä, mitä aluevarauksia kaavassa osoitetaan. Kainuun maakunta -kuntayhtymä on näin ollen voinut esittää kaavakartalla puolustusvoimien tarpeesta esiin nousseen ampuma- ja harjoitusalueiden laajennustarpeen selvitysalueena. Valtioneuvosto katsoo, ettei maakuntakaavassa olevaa selvitysaluemerkintää eikä aluerajauksista voida pitää valituksessa viitatulla tavalla johdattelevana eikä lainvastaisena.

Niiltä osin kuin valittajan väitteet koskevat kaavan sisältöä joko kokonaiskaavana tai maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n tarkoittamana vaihemaakuntakaavana, valtioneuvosto toteaa, että Kainuun liiton tekemä päätös siirtää Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajentamistarpeita koskevat kysymykset seuraavassa vaihemaakuntakaavassa ratkaistavaksi on lainmukainen, maankäyttö- ja rakennuslain mahdollistama menettely, jolla voidaan täydentää aikaisempia maakuntakaavassa selvitettyjä alueiden käyttötarpeita.

Valituksessa on vaadittu Vuosangan *ampuma- ja harjoitusalue* (EAH) koskevan kaavamerkinnän poistamista ja kaavamääräyksen korjaamista niiltä osin kuin ne ovat päällekkäisiä kansainvälisen Oulu–Kajaani–Arkangeli -käytävän kaavamerkinnän ja -määräyksen kanssa. Valittajan mukaan EAH-alueen varaaminen ei ole tapahtunut maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisin riittävien selvitysten perusteella, eikä pohjaudu ratkaisuvaihtoehtojen vertailuun.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n ja 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten, että edistetään niiden toteuttamista. Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakunnan suunnittelun ja erityisesti maakuntakaavan tehtävä on valtakunnallisten tavoitteiden huomioon ottaminen ja yhteensovittaminen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sisältävät puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueita koskevan erityistavoitteen, jonka mukaan: "Alueiden käytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset muun muassa varuskunnille ja ampuma- ja harjoitusalueille. Samalla on huomioitava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset." Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, sosiaaliset, kulttuurilliset ja muut vaikutukset.

Vahvistettavana olevassa Kainuun maakuntakaavassa on esitetty Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue EAH-merkinnällä. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Rajoitus on tarpeen puolustusvoimien ja rajavartioston käytössä olevien ampuma- ja harjoitusalueiden toiminnan turvaamiseksi. Rakentaminen alueella maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeisiin on sallittua. Am-

puma- ja harjoitusalueilla ei ole maakuntakaavassa metsänhoidollisia rajoituksia. EAH-merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan: ”Alueen käyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota turvallisuuteen, meluntorjuntaan, pohjavesien suojeluun sekä luonnon- ja ympäristöarvoihin. Suunniteltaessa rakentamista alueen lähialueelle on otettava huomioon erilaisten aseiden ja taisteluvälineiden aiheuttamat melu, värinä- ja painevaikutukset.”

Valtioneuvosto toteaa, että maakuntakaavan vaikutuksia tulee arvioida keskittyen kaavan olennaisiin vaikutuksiin. Kainuun Prikaati on käyttänyt vuodesta 1967 asti ammunnoille Vuosangan ammunta- ja harjoitusalueita. Nykyisen käytön mukaisesti alue laajentui vuonna 2000. Koska maakuntakaavassa EAH-alueena on osoitettu olemassa oleva Vuosangan ampuma- ja harjoitusalue, ei alueen nykytilannetta kuvaavasta kaavan aluevarauksesta seuraava sellaisia muutoksia, joiden vaikutuksia olisi ollut tarpeen maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisesti selvittää. Valtioneuvosto katsoo, ettei kaava ole lainvastainen sillä perusteella, ettei EAH-merkintää ja siihen liittyvä kaavamääräystä ole riittävästi selvitetty.

Kehittämisperiaatemerkinällä ok maakuntakaavassa esitetään Oulu–Kajaani–Vartius -käytävä. Se on osa laajempaa valtakunnallisesti tärkeää kansainvälistä Oulu–Karjala–Arkangeli–Komi -kehittämisyöhykettä. Ok-merkinnän suunnittelumääräyksen mukaan: ”Oulu–Kajaani–Vartius -käytävää kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin sekä liikenneympäristön laatuun. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantie-, rautatie- ja lentoliikenteen sekä energia- ja tietoliikennejohtojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle. Oulujokilaaksoa koskevissa suunnitelmissa tulee edistää ylimaakunnallisia yhteyksiä.” EAH -merkinnällä osoitettu ampuma- ja harjoitusalue rajoittuu karttaesityksessä pääosin kehittämisperiaatemerkinällä osoitetun Oulu–Kajaani–Vartius -käytävän rajauksen ulkopuolelle.

Kehittämisperiaatteita koskevilla merkinnöillä ja niihin liittyvillä määräyksillä osoitetaan aluekokonaisuuksia, jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta ja joihin tästä syystä kohdistuu muussa suunnittelussa huomioon otettavia alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita. Merkintä antaa mahdollisuuksia maakunnan alueiden käytön suunnittelun ja alueen muun kehittämisen yhteen niveltymiseen. Kehittämisperiaatemerkinnot ovat lähtökohtaisesti kaavan muiden merkintöjen kanssa päällekkäisiä.

Kehittämisyöhykealueen sisälle voi sijoittua eri merkinnöin osoitettua alueiden käyttöä ja alueiden erityisominaisuuksia, jotka voivat tukea suunnittelumääräyksessä tavoiteltavia asioita. EAH-alueella tapahtuu puolustusvoimien toimesta myös merkittävää toimintaa maakunnan elinkeinoelämän kehittämisen kannalta. Merkinnät eivät siten ole valituksessa esitetyllä tavalla keskenään ristiriidassa.

Valituksessa on vaadittu Murtomäki–Talvivaara *ohjeellista ratalinjaa* koskevan kaava-merkinnän ja -määräyksen muuttamista valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaarantamisen ja riittämättömien selvitysten vuoksi. Valtioneuvosto toteaa maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momenttiin viitaten, ettei vahvistavalla viranomaisella ole toimivaltaa muuttaa kaavamääräyksiä. Selvitysten osalta valtioneuvosto toteaa, että ratalinjan osoittaminen maakuntakaavassa perustuu Talvivaaran kaivosaluetta koskevaan liikenneselvitykseen (Taivalvaaran kaivoksen liikenneyhteydet ja kuljetusreitit -esiselvitys, Tiehallinto, 2006). Kyseinen ratahanke, jota jo rakennetaan, on ollut mukana Talvivaaran kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, jossa radan suhde ympäröivään maankäyttöön on yleispiirteisesti selvitetty. Kaavamerkintä ei mahdollista sellaista uutta maankäyttöä, jonka vaikutukset olisivat tutkimatta. Valtioneuvosto katsoo, että ohjeellinen rata-

linjaus perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n tarkoittamalla tavalla riittäviin selvityksiin, eikä ole muutoin valituksessa esitetyllä tavalla lainvastainen.

Valituksessa on vaadittu *ohjeellista 110 kV:n pääsähköjohdon linjausta* koskeva kaava-merkintä ja -määräys Murtomäki–Talvivaara poistettavaksi kokonaan tai muutettavaksi. Maakuntakaavassa osoitettu ohjeellinen 110 kV:n voimalinja Murtomäki–Talvivaara sijoittuu ratalinjan kanssa samaan käytävään. Kyseessä oleva 110 kV:n voimalinja on liitetty valtakunnan kantaverkkoon 18.1.2008 ja näin ollen kaavan ohjeellinen linjaus on jo toteutunutta maankäyttöä.

Valituksessa on vaadittu, että maakuntakaavassa osoitettaisiin *pv-merkinnällä* tärkeä vedenhankintaan soveltuva Tulikankaan pohjavesialue ja että merkintää tulee käyttää myös saman alueen pintavesialueiden suojeluun. Valtioneuvosto toteaa, että maakuntakaavassa on tärkeä pohjavesialue-merkinnällä osoitettu vedenhankinnan kannalta tärkeät (1.luokan) ja vedenhankintaan soveltuvat (2.luokan) pohjavesialueet. Vuosangan alueella sijaitsee pohjavesiluokkaan II kuuluvia alueita, muun ohella Tulikangas A (1129043 A). Näillä alueille on osoitettu suunnittelumääräys: "Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle pohjavesialueista ja suojattava niin, että pohjavesialueen käyttökelpoisuus vedenhankintaan ei vaarannu. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhtensovittamisesta." Pohjavesiluokkaan III kuuluvaa aluetta Tulikangas B (1129043 B) ei kaavassa ole osoitettu, kuten ei muitakaan III-luokan pohjavesialueita maakuntakaavan yleispiirteisestä luonteesta johtuen. Vuosangan varsinaisella ampuma- ja harjoitusalueen maali- ja majoitusalueilla ei ole pohjavesialueita. Kuten edellä on mainittu, myös EAH-aluetta koskevassa suunnittelumääräyksessä on kiinnitetty huomiota pohjavesien suojeluun.

Vaatumukseen, että samaa merkintää kuin pohjavesialueille käytettäisiin myös pintavesien suojelussa, valtioneuvosto toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 6 momentin mukaan maakuntakaavaan voidaan vahvistettaessa tehdä ainoastaan oikaisuluonteisia korjauksia ja maakunnan liiton suostumuksella vähäisiä muutoksia. Näin ollen suunnittelumääräyksen muuttaminen valituksessa esitetyllä tavalla ei ole maakuntakaavan vahvistamisen yhteydessä mahdollista. Valtioneuvosto katsoo, ettei maakuntakaava ole kyseisen alueen ja suunnittelumääräysten osalta lainvastainen.

Valituksessa on esitetty, että nähtävillä olon jälkeen kaavaa on muutettu Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueiden osalta ja että tästä syystä on tapahtunut menettelyvirhe. Valtioneuvosto toteaa, että nähtävillä olon jälkeen Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueeseen liittyvät laajentamisalueet on poistettu ja osoitettu selvitysalueina se-merkinnällä. Ennen maakuntakaavan hyväksymistä muutoksista on pyydetty lausunnot niiltä tahoilta, joita asia koskee. Kun otetaan huomioon se, että EAH-merkintä on muutettu vaikutuksiltaan lievemmäksi se-merkinnäksi ja että niitä osallisia, joita muutos on koskenut, on erikseen kuultu ennen kaavan hyväksymistä, ei kaavaehdotuksen asettaminen uudelleen nähtävillä ole ollut tarpeen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 32 §:n mukaisesti.

3) Yhdistys C vaatii valituksessaan Vuosangan ampuma- ja harjoitusalueen laajennusta koskeva selvitysaluemerkinnän (se) poistamista maakuntakaavasta.

Valtioneuvosto hylkää valituksen.

Selvitysaluemerkinnän osalta valtioneuvosto viittaa edellä yhdistys B:n valituksen johdosta lausuttuun. Lisäksi valtioneuvosto toteaa, että Hiisijärven kylä on maakuntakaavassa osoitettu at-merkinnällä, jonka suunnittelumääräyksessä tavoitellaan kyläkeskuksen aseman vahvistamista. Maakuntakaavalla pyritään näin edistämään Hiisijärven kylän kehittymistä

ja ohjaamaan sinne lisärakentamista. Valituksessa viitattu Kivijärven alue on osoitettu maakuntakaavassa suojelualueeksi (S). Alue on metsähallituksen toimesta perustettu virkistymetsäksi. Se sijaitsee noin 9 kilometrin etäisyydellä nykyisestä ampuma- ja harjoitusalueesta. Kaavamerkinnän ja suunnittelumääräyksen, jossa erityisesti kiinnitetään huomiota luonnonarvoihin, tavoitteena on turvata Kivijärven alueella olevat virkistyskäyttö- ja luonnonarvot.

Valtioneuvosto toteaa, että selvitysalumerkinnän luonteen mukaisesti alueen käyttötarkoituksia ratkaistaan kaavallisen jatkosuunnittelun yhteydessä, jolloin tehtävissä lisäselvityksissä valittajan tuomat vaatimukset voidaan ottaa huomioon.

Vahvistamatta jätetyt kaavamerkinnät

Kajaani–Toukansaari–Petäjälahti, ohjeellinen tielinjaus

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin, maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä maiseman ja luonnonarvojen vaalimiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset. Maantielain 17 §:n mukaan tien yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa maantien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty.

Kajaani–Toukansaari–Petäjälahti -tielinjaus (ns. Oulujärven ylitystie) sisältyi jo Kainuun 3. seutukaavaan. Seutukaavan varaus tielinjaukselle perustui vuonna 1979 valmistuneisiin tieverkkosuunnitelmaan ja yleissuunnitelmaan Oulu–Kajaani -tieyhteyden kehittämistä. Seutukaavan tausta-aineistona oli lisäksi laadittuja lisäselvityksiä, mukaan lukien tietekniset ja liikennetaloudelliset selvitykset, selvitykset vaikutuksista veden virtauksiin ja laatuun, kalatalouteen, teollisuuden ja kaupan kuljetuksiin sekä ylitystien ja luonnonsuojelun ristiriitoja käsittelevä selvitys. Liikenneministeriön pyynnöstä vuosina 1987-88 tehtiin vielä Kainuun länsiosan liikenneselvitys, Kajaani–Oulu -oikotietä koskeva ympäristöselvitys sekä selvitys vaihtoehtoisesta yhteydestä Vuolijoen ja Kestilän kautta Ouluun. Ympäristöministeriö jätti valtatie 22 oikaisun Kajaani–Toukansaari–Petäjälahti vahvistamatta Kainuun 3. seutukaavasta päätöksessään 15.3.1991. Korkein hallinto-oikeus piti 12.12.1991 tehdyllä päätöksellään (taltio 4607) voimassa ympäristöministeriön päätöksen. Ympäristöministeriön ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisujen perustana olivat tuolloin tiehankkeen kokonaisvaltaisen taloudellisuus- ja ympäristövaikutusarvioinnin puute sekä ristiriidat Oulujärven luonnonarvojen kanssa.

Valtioneuvosto katsoo, että Kajaani–Toukansaari–Petäjälahti -ohjeelliseen tielinjauksen ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi kaavaratkaisun perustaksi. Tiehankkeesta laadittua yleissuunnitelmaa, johon kaavaratkaisu perustuu, sekä seutukaavaa varten laadittuja erillisiä selvityksiä on pidettävä vanhentuneina, eikä niitä näin ollen voida pitää riittävinä täyttämään maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vaatimukset.

Selvityksiä on maakuntakaavaa varten täydennetty ja ajantasaistettu ainoastaan liikennetalouden osalta. Viimeisin liikennetaloudellinen selvitys on vuodelta 2003. Kyseisessä selvityksessä ei ole otettu huomioon muita ympäristövaikutuksia kuin päästöt, ja niitäkin on kuvattu vain liikennetaloudellisten laskelmien yhtenä komponenttina. Liikennetaloudellisessa selvityksessä todetaan, että vaikka laskelmien mukaan hanke olisi halvimalla silta-vaihtoehdolla kannattava, ei hankkeen liikennetaloudellista kannattavuutta voida kaikilla

siltavaihtoehtoilla varmuudella todeta johtuen mm. liikenne-ennusteisiin ja investointikutannusten kehittymiseen liittyvästä epävarmuudesta. Selvityksen johtopäätöksissä todetaan, että liikennetaloudellisten vaikutusten lisäksi hankkeella olisi merkittäviä ympäristövaikutuksia, joita ei ole kyseisen selvitystyön aikana arvioitu, ja joihin liittyvät riskit tulisi tunnistaa ja arvioida seuraavaksi, mikäli hankkeen suunnittelua halutaan jatkaa. Maakunta-kaava-aineiston yhteydessä ei ole esitetty edellä mainittujen liikennetaloudellisten selvitysten lisäksi muuta uutta selvitysaineistoa, jossa olisi arvioitu hankkeen ympäristövaikutuksia.

Valtioneuvosto katsoo, että selvitysten vanhentuneisuuden ja puutteellisuuden vuoksi ei ole myöskään edellytyksiä arvioida, täyttääkö kaavaratkaisu tältä osin maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vaatimukset ympäristön ja talouden kannalta kestävästä liikenteen järjestelyistä, maakunnan tarkoituksenmukaisesta alue- ja yhdyskuntarakenteesta sekä maiseman ja luonnonarvojen vaalimisesta. Näin ollen valtioneuvosto jättää valtatie 22 oikaisua koskevan Kajaani–Toukansaari–Petäjälahti ohjeellisen tielinjauksen vahvistamatta maankäyttö- ja rakennuslain vastaisena.

Maantien 912 toiminnallisen luokan muutos

Liikenne- ja viestintäministeriö vastustaa maantien 912 tieluokan muutosta seututiestä kantatieksi kantatien 89 ja Suomussalmen välisellä osuudella, koska tieluokan muutos ei ole sen mukaan ajankohtainen. Välillä Kuhmo–kantatie 89 liikenne- ja viestintäministeriö puoltaa seututien 912 merkitsemistä kantatieksi.

Kantateiden keskimääräinen vuorokausiliikenne on Kainuun maakunnan alueella noin 940 ajoneuvoa/vrk ja seututeiden noin 470 ajoneuvoa/vrk. Seututien 912 Kuhmon ja kantatie 89 välisen osuuden keskivuorokausiliikenne ylittää tiepiirin kantateiden keskiarvon suurimmalla osalla tieosista ja on lähes kaikilla tieosilla selvästi yli seututeiden keskiarvon. Kantatien 89 ja Suomussalmen välisellä osuudella vain Suomussalmen kirkonkylän ja Ämmänsaaren välillä liikennemäärät ylittävät maakunnan kantateiden keskiarvon. Valtiosalla tieosuuden pituudesta liikennemäärä on maakunnan seututeiden keskitasoa tai sen alapuolella. Maantielain (503/2005) mukaan kantatiet täydentävät valtatieverkkoa ja palvelevat maakuntien liikennettä. Seututien 912 osuus Kuhmosta kantatielle 89 voidaan katsoa toimivan kantateiden 75 ja 76 jatkeena palvellen Vartiuksen suunnan liikennettä. Seututien 912 osuudella kantatieltä 89 Suomussalmeen ei liikennemäärien perusteella ole samanlaisia verkollista roolia maakuntakaavan aikatahtäimellä.

Valtioneuvosto katsoo, että seututien 912 osuus välillä kantatie 89–Suomussalmi eroaa liikennemäärien ja verkollisen asemansa osalta siinä määrin Kuhmon ja kantatien 89 välisestä osuudesta ja maakunnan kantateistä yleensä, että sen esittämiselle kantatienä maakunta-kaavassa ei ole esitetty riittäviä perusteita. Viitaten maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 2 momentissa esitettyyn maakuntakaavan sisältövaatimukseen ympäristön ja talouden kannalta kestävästä liikenteen järjestelyistä valtioneuvosto jättää vahvistamatta seututien 912 tieluokkaa kuvaavan kt-merkinnän välillä kantatie 89–Suomussalmi maankäyttö- ja rakennuslain vastaisena.

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta -merkintä Vuokatissa

Valtioneuvosto jättää vahvistamatta Vuokattiin osoitetun yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta -merkinnän. Matkailukeskuskokonaisuuden kannalta tavoitteelliseksi katsotun yhdyskuntarakenteen laajenemissuunnan osoittaminen Vuokatin valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ei perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n tarkoittamalla tavalla riit-

täviin selvityksiin, sillä yhdyskuntarakenteen laajenemisen vaikutuksia erityisesti maise-
ma-arvoihin ei ole kaavassa selvitetty.

Peltolan haan SL-merkintä

Sotkamossa Peltolan haka (F11202002) on virheellisesti osoitettu SL-merkinnällä. Alueen toteutustapa valtioneuvoston päätöksen mukaan on maanomistajan kanssa tehtävä sopimus ja näin ollen valtioneuvosto jättää SL-kohdemerkinnän vahvistamatta.

S-merkintään liittyvä viittaus ympäristönsuojelulakiin

Valtioneuvosto jättää vahvistamatta suojelualuetta tai -kohdetta koskevasta merkinnän kuvauksesta sanat: "tai ympäristönsuojelulain". Ympäristönsuojelulailla ei ole mahdollista suojella alueita.

Vahvistamatta jätetyt kaavamerkinnät on merkitty kaavakarttaan punaisella. Vahvistamatta jätettävä merkinnän kuvauksen osa on merkitty Kaavamerkinnät ja -määräykset -liitteeseen punaisella.

Oikaisunluonteiset korjaukset

Valtioneuvosto tekee maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 6 momentin nojalla seuraavat oikaisunluonteiset korjaukset:

- Kaavakartassa oleva virke: "Tähän maakuntakaavaan liittyvät kaavamerkinnät ja -määräykset ovat kaavaselostuksessa ja erillisessä liitteessä." muutetaan muotoon: "Tähän maakuntakaavaan kuuluvat kaavamerkinnät ja -määräykset on esitetty erillisessä liitteessä".
- Kaavakartassa oleva Päärata ja liikennepaikka -merkintä esitetään Kajaanin etelä- ja pohjoispuolella yhtenevin merkinnöin.
- Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset liitteen sivulla 6 oleva vesiliikenteen yhteystarvetta koskeva nuolimerkintä muutetaan kaavakarttaa vastaavaksi katkoviivanuoleksi.
- Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset liitteen sivulla 9 olevaan rajavyöhykettä koskevaan merkintään liittyvä viittaus rajavyöhykelakiin muutetaan rajavartiolaiksi.
- Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset liitteen sivulla 10 oleva teksti "sekä osa-aluemerkinnällä osoitetuille turvetuotannon erityisvyöhykkeille (eo-tt) suunnittelumääräys:" muutetaan muotoon "Osa-aluemerkinnällä (eo-tt) osoitetuille turvetuotannon erityisvyöhykkeille annetaan suunnittelumääräys:"
- Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset liitteen sivulla 22 oleva otsikko "Pohjakartamerkinnät" muutetaan muotoon "Piirtämistekniset merkinnät" ja vesistöä tarkoittava W-merkintä poistetaan liitteestä, koska sitä ei ole kaavassa käytetty.

Oikaisunluonteiset korjaukset on merkitty punaisella kaavakarttaan ja Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset liitteeseen.

Korjauskehotukset

Valtioneuvosto kehottaa Kainuun maakunta -kuntayhtymää tekemään kaavaselostukseen vahvistamatta jätettävistä merkinnöistä ja merkinnän kuvauksesta johtuvat korjaukset sekä esittämään kaavakartassa SL-alueena osoitetun Kajaanin Joutensuon kaavaselostuksen liitetaulukoissa.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Valtioneuvosto katsoo, että Kainuun maakuntakaava muilta kuin vahvistamatta jätetyiltä osin täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle muilta osin ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa estettä, valtioneuvosto vahvistaa maakuntakaavan.

Valtioneuvosto vahvistaa myös maakuntakaava-alueella voimassa olevien seutukaavojen kumoamisen.

Maakuntakaavan voimaantulo

Valtioneuvosto määrää maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n 1 momentin nojalla maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jatkotoimenpiteet

Kainuun maakunta -kuntayhtymän on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuulutettava maakuntakaavan voimaantulosta.

Kainuun maakunta -kuntayhtymän tulee lisäksi lähettää maakuntakaava tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset sisältävässä maakuntakaavan osassa mainituilla alueilla. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 4 § 3 mom., 9 §, 17 §, 24 § 2 mom., 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 §, 31 §, 32 §, 33 §, 188 § 5 mom. ja 201 §

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 §, 10 §, 93 § ja 95 §

Ympäristöministeriön asetus (31.3.2000) maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä.

Kuntalaki (365/1995) 90 § ja 92 §

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 § ja 66 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (1205/2006) 3 §.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Asuntonministeri

Jan Vapaavuori

Aluesuunnitteluneuvos

Ulla Koski

LIITE Valitusosoitus
Oikaisuvaatimusohje maksun osalta

MAKSU JA JAKELU**Päätös, maksutta**

Kainuun maakunta -kuntayhtymä, PL 400, 87070 Kainuu

Päätös, maksu 175 euroa

- 1) Yhdistys A
- 2) Yhdistys B
- 3) Yhdistys C

Tiedoksi Oikeusministeriö
Sisäasiainministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetusministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Kainuun ympäristökeskus
Ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosasto
Yksityishenkilö

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Valtioneuvoston päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Siltä osin, kun valtioneuvosto on jättänyt maakuntakaavan vahvistamatta, muulla kuin maakunnan liitolla tai kunnalla ei ole oikeutta hakea muutosta (maankäyttö- ja rakennuslain 191 § 3 momentti). Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa korkeimman hallinto-oikeuden kirjjaamoon.

Valitusaika

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituksen tulee olla perillä virka-aikana eli viimeistään klo 16.15. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- valtioneuvoston päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiamiehen valtakirja, mikäli valituksen on laatinut valittajan valtuuttama asiamies
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, toimittaa lähetin välityksellä tai sähköpostilla. Valituskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Muutoksenhakijalta peritään korkeimmassa hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 223 euroa (VNA 924/2008). Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Korkeimman hallinto-oikeuden

postiosoite: PL 180, 00131 Helsinki
käyntiosoite: Unioninkatu 16, 00130 Helsinki
puhelinvaihe: 010 36 40200
faksi: 010 36 40382
sähköpostiosoite: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua valtioneuvostolta.

Oikaisuvaatimus on toimitettava valtioneuvostolle (6) kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite
- vaatimus maksun muuttamiseksi
- oikaisuvaatimuksen perustelut

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkupe-
räisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valtioneuvoston
postiosoite: PL 23, 00023 Valtioneuvosto
käyntiosoite: Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
puhelinvaihe: (09) 16001 tai (09) 57811
faksi: (09) 1602 2165
sähköpostiosoite: kirjaamo@vnk.fi